

UN Bulletin

časopis OSN v České republice

3/2006

„Sjednotit žádoucí a přijatelné je v této organizaci poměrně velká výzva.“

Jan Eliasson, předseda 60. Valného shromáždění, po mezivládních jednáních o nové Radě pro lidská práva

Foto: OSN/DPI

SUCHO VE VÝCHODNÍ AFRICE

V důsledku vražedného sucha a dopadu minulých i současných válečných konfliktů je ve východní Africe ohroženo hladomorem jedenáct milionů lidí. Již koncem ledna vyhlásil Světový potravinový program (WFP) dárce k poskytnutí okamžité potravinové pomoci pro 6,25 milionů lidí. Dětský fond OSN (UNICEF) vydal v únoru žádost o finanční pomoc v hodnotě 16 milionů dolarů, aby mohl v oblastech východní Afriky rozšířit své humanitární úsilí.

Zvláštní zpravodaj OSN Jean Ziegler v této souvislosti připomněl Mezinárodní úmluvu o ekonomických, sociálních a kulturních právech, podle níž mají státy povinnost reagovat na potravinové krize v jiných zemích. V ně-

kterých oblastech Džibutska, Etiopie, Eritrei, Keni, Somálska nebo Tanzánie se již situace blíží hladomoru. Dlouhodobé sucho způsobující akutní nedostatek vody, za níž musejí obyvatelé postižených oblastí putovat i desítky kilometrů, přispělo ke zničení úrod zemědělských plodin a vysychání pastvin. Stovky kusů dobytka, na kterých závisí komunity pastevců, uhynuly. Nedostatek potravin nejvíce ohrožuje malé děti, které umírají na podvýživu a nemoci.

Koncem února se během své první návštěvy v regionu sešel nově ustanovený zvláštní humanitární vyslanec OSN pro tuto oblast, bývalý norský premiér Kjell Magne Bondevik, s vládními úředníky, zaměstnanci agentur OSN a představi-

teli humanitárních organizací. Na setkání zdůraznil potřebu řešit podstatu dlouhodobého nedostatku potravin a lepší koordinaci všech stran na poli humanitární pomoci. Různé mezinárodní organizace se snaží utrpení místních obyvatel snižovat, ale často jim v tom brání špatná bezpečnostní situace. „Teď i v budoucnu je potřeba dělat mnohem víc,“ uvedl Bondevik.

Sucho dál zhoršuje už tak závažnou humanitární krizi v zemích, které dlouhodobě bojují s vysokou mírou dětské podvýživy a úmrtnosti, chronickým nedostatkem potravin a s ozbrojenými konflikty.

Podle některých zpráv jde o nejhorší sucho od hladomoru ze začátku 80. let minulého století.

Vybrané knižní novinky v knihovně IC OSN

World Resources 2005 - The Wealth of the Poor: Managing ecosystems to fight poverty (2005, UNDP)

Ekosystémy jsou mnohdy pro chudé jediným bohatstvím.

Pro většinu z 1,1 bilionu lidí žijících v extrémní chudobě je příroda jediným majetkem, který mohou využívat, když se jiných prostředků nedostává. Publikace World Resources 2005 navrhuje, jak docílit rozumného a udržitelného využívání ekosystémů, které může vést ke snížení chudoby venkovského obyvatelstva. Kniha dále prezentuje množství přehledných statistik reflektujících současné přírodní, sociální a ekonomické trendy ve více než 150 zemích.

Na publikaci spolupracovali Rozvojový program OSN, Program OSN pro životní prostředí, Světová banka a Institut světových zdrojů. Kniha je ke stažení na www.wri.org.

Education Kit on Combating Desertification (2003, UNESCO)

Proč se zajímat o problematiku rozšiřování pouští? Jedním z důvodů je ochrana přírodního dědictví v suchých oblastech naší planety, ale také tento boj přispívá ke snížení chudoby. K Mezinárodnímu roku pouští a rozšiřování pouští (2006) UNESCO vydalo vzdělávací soubor materiálů pro učitele základních a středních škol. Projekt se zrodil za účelem zvýšit obecné povědomí o problematice rozšiřování pouští pomocí vzdělávacích nástrojů, které motivují a stimulují především mladou generaci. Zapojeným dětem a studentům pomáhá pochopit, že rozvoj současného světa by neměl ohrozit budoucí generace. Vzdělávací soubor obsahuje komix, velkou

nástěnou mapu, metodický manuál a sbírku několika zajímavých případových studií včetně příkladů z Gambie a Keni. Cílem „Kitu“ je zapojit děti a studenty z jakékoli školy do malých místních projektů, které upozorňují na nebezpečí rozšiřování pouští.

Reducing Poverty and Sustaining the Environment - THE POLITICS OF LOCAL ENGAGEMENT (2006, IIED)

Velmi často se stává, že rozvojová pomoc zajišťovaná vládou, samosprávou či neziskovými organi-

zacemi nerespektuje fakt, že kvalita životního prostředí a chudoba se bezprostředně ovlivňují. Předložená publikace se zabývá otázkami vzájemného vlivu chudoby a životního prostředí a prezentuje několik případových studií a zkušeností z Číny, Egypta, Tanzánie, Východní Afriky, Nigerie, Jižní Afriky, Pákistánu, Kolumbie, Peru, Indie atd.

Broken bodies – broken dreams: violence against women exposed

Kniha přináší svědectví o různých typech násilí, které zažívají ženy a dívky v průběhu svého života v různých částech světa. Násilí na ženách je jako epidemie, která překračuje geografické, kulturní, sociální i náboženské hranice. Tato kniha by chtěla pomocí dokumentačních fotografií, příběhů postižených žen a případových studií zvýšit obecné povědomí o násilí na ženách, vyvolat dikuzi o těchto tématech a hlavně pomáhat obětem násilí v obraně a boji proti němu.

Kniha je doplněna CD-Romem s dokumentárním filmem. O knihu si můžete napsat na brokenbodies@irinnews.org, více informací najdete na www.irinnews.org/broken-bodies.

Činnost ČSSN v roce 2006

Rádi bychom vás upozornili na činnost Českého sdružení pro Spojené národy, občanské aktivity, jejímž cílem je podpora cílů OSN. V roce 2006 oslaví Světová federace Sdružení pro spojené národy (WFUNA) a ČSSN 60. výročí svého založení.

6.-10. duben

Pražský model OSN

KVĚTEN

Kulatý stůl ke globální bezpečnosti

Místo konání: VŠE Praha

ČERVEN

Seminář k reformě Rady bezpečnosti OSN

s přispěvkem zástupců velvyslanectví Japonska, Německa, Indie, Brazílie a MZV ČR
Datum a místo konání: 7.června v Informačním centru OSN v Praze

Konference „Mezinárodní vztahy očima mladých badatelů“

Místo konání: VŠE Praha, Jižní město

Soutěž studentských odborných prací na téma „Mírové operace ve 21. století“

Datum odevzdání: 30. června 2006

ZÁŘÍ

Seminář k úloze OSN v otázkách vzdělávání a rovných příležitostí

Místo konání: VŠE Praha

Shromáždění k šedesátému výročí založení ČSSN a WFUNA

Místo konání: Praha

V PRŮBĚHU CELÉHO ROKU 2006

Dialog civilizací a role OSN

Série regionálních seminářů pro učitele základních a středních škol v řadě krajských měst v ČR.

ČSSN má další aktivity, kterými přispívá k vytváření tolerance, porozumění a solidarity ve společnosti, její činnost aktivně podporují sesterské organizace při univerzitách v Olomouci, Brně a Plzni. Chcete-li se dozvědět více, nebo se stát členem ČSSN, navštivte internetové stránky www.czechuna.cz.

Obsah čísla

2 Nové knihy v knihovně IC OSN

Činnost ČSSN v roce 2006

3 Události OSN

Reforma Sekretariátu OSN

OSN v roce 2006

Dodržování Kjótského protokolu

6 Fakta a čísla OSN

Výroční zpráva INCB

Mezinárodní den za práva žen

8 Názory

Louise Arbourová

UNbulletin

Editor

Candida Horňáková

Vydavatel

Informační centrum OSN v Praze

Objednávky

IC OSN, nám. Kinských 6

150 00 Praha 5

Tel: (+420) 257 199 831-2

Fax: (+420) 257 316 761

E-mail: unicprg@osn.cz

www.osn.cz

UNbulletin je časopis OSN v České republice.

Možno objednávat také elektronickou verzi časopisu.

Vychází zpravidla jednou za měsíc, je distribuován bezplatně.

Ev. č. MK ČR E 14551

Tištěno na recyklovaný papír.

Zpráva generálního tajemníka o reformě Sekretariátu OSN

Investování do Spojených národů

Zatímco zásady, na kterých stojí OSN, musí být pevné a neměnné, praktické fungování a organizace činnosti se musí v průběhu času vyvíjet. Pokud má OSN dobře sloužit svým členům a obyvatelům této planety a dostatečně reagovat na výzvy současného světa, musí být plně přizpůsobena podmínkám jednadvacátého století. Reforma vnitřních struktur organizace od začátku funkčního období současného generálního tajemníka v roce 1997 velmi pokročila. Ve své zprávě "Ve větší svobodě" z března 2005 Annan nastínil i reformu Sekretariátu OSN. Zářijový Světový summit jeho úmysl podpořil a dal také podnět ke vzniku dokumentu, jehož shrnutí pro vás UNbulletin připravil.

Trvalá potřeba reformy

Dnešní Spojené národy jsou velmi odlišné od organizace, která vznikla po konferenci v San Franciscu před více než 60 lety. Normativní práce OSN je nadále důležitá a rozsáhlá. V posledních deseti letech prošla tato organizace dramatickým nárůstem činnosti v mnoha oblastech, od lidských práv po rozvoj. Nejvýraznější bylo čtyřnásobné zvýšení počtu mírových operací. OSN dnes působí v mnoha nových misích, jejichž celkový rozpočet se rovná pěti miliardám dolarů. Ve světě působí osmdesát tisíc příslušníků misí, včetně téměř dvojnásobného počtu civilních zaměstnanců než kolik je jich v newyorské centrále. OSN už zkrátka není jen organizací poskytující konferenční servis v několika ústředích. Je to velmi různorodá organizace pracující po celém světě na zlepšení životů lidí, kteří potřebují pomoc.

Takto radikální rozšíření aktivit volá po radikální změně činnosti sekretariátu – jejich pravidel, struktury, systému i kultury. Doposud se tomu tak nestalo. Nároky na zaměstnance OSN, kteří jsou nejcennějším aktivem této organizace, jsou stále větší. Systém managementu však jejich práci nespravuje dostatečně.

Předchozí reformní úsilí, přestože vedlo k jistým významným zlepšením, se někdy zabývalo spíše symptomy než

příčinami nedostatků v činnosti OSN. V každém případě se zatím nepodařilo adekvátně postihnout nové potřeby a požadavky. Zpráva, kterou Kofi Annan předkládá na základě požadavku Světového summitu OSN v září 2005, přináší návrhy změn, které jsou podle něj potřeba, aby budoucí generální tajemníci mohli své manažerské povinnosti provádět efektivně. Zpráva zároveň obsahuje návrhy na lepší využití manažerských a lidských zdrojů.

Toto je generační příležitost transformovat OSN s ohledem na výzvy jednadvacátého století. Je to šance poskytnout členským státům nástroje, které potřebují ke strategickému řízení, a činit sekretariát zodpovědným za svůj výkon.

Za tímto účelem je třeba, aby Sekretariát OSN a členské státy zkombinovaly revize systému vnitřního dohledu a interních pravidel, jež jsou potřebné k budování silnější, dynamičtější a transparentnější OSN, ale které jsou v současnosti řešeny odděleně. Tato zpráva předkládá detailní návrhy na reformy v šesti hlavních, těsně souvisejících oblastech a také na změnu v samotném managementu.

I. Personalistika

Dovednosti zaměstnanců OSN podle Annana neodpovídají současným potřebám. OSN nemůže stále přitahovat nejlepší lidi v oboru a není vždy schopna financovat kariérní rozvoj těch, které zaměstnává. Má příliš málo zkušených manažerů. Operuje v personálním systému, který nezapojuje zaměstnance v misích po celém světě, přestože jsou jejich zkušenosti pro činnost OSN stále důležitější. Proto generální tajemník navrhuje:

1. Přijímání nových zaměstnanců by mělo být proaktivní, cílené a rychlejší.
2. Personální mobilita musí zahrnovat i zaměstnance v misích po celém světě. Měla by být podmínkou přijetí a předpokladem postupu. Generální tajemník by měl mít větší možnost ovlivňovat laterální pohyb zaměstnanců.

II. Vedení

Současná struktura nejvyššího managementu sekretariátu není vybavena

pro správu komplexních operací. Generální tajemník jako nejvyšší administrátor organizace přímo řídí příliš mnoho lidí.

5. Role náměstka generálního tajemníka by měla být redefinována tak, aby generální tajemník mohl na náměstka delegovat formální autoritu a zodpovědnost za management a celkové vedení činnosti sekretariátu.

6. Pětadvacet odborů OSN, které v současnosti spadají pod generálního tajemníka, by mělo být reorganizováno tak, aby se rozsah přímého referování o činnosti směřující ke generálnímu tajemníkovi výrazně snížil.

7. Je nutný nový plán rozvoje řízení, který bude obsahovat přijímání nových zaměstnanců, školení a kariérní rozvoj potřebný pro budování středního a vysokého managementu.

III. Informační a komunikační technologie

Přes početná zlepšení infrastruktury informační a komunikační technologie OSN v minulých letech, systém jako celek zůstává roztržštěný, zastaralý a nemá dostatek prostředků ve srovnání s jinými velkými organizacemi. Nedostatečný systém pro ukládání, vyhledávání a získávání informací vytvářených v OSN zdržuje pokrok v mnoha oblastech.

8. Měla by být vytvořena pozice vedoucího informačních technologií na úrovni asistenta generálního tajemníka, který by dohlížel na vytváření a realizaci efektivních IT strategií.

9. Je naléhavě potřeba zlepšit systém informační a komunikační technologie v celém sekretariátu.

IV. Služby sekretariátu

Ve srovnání s jinými organizacemi, včetně mnohých z rodiny OSN, je sekretariát příliš pomalý v posuzování a realizaci nových způsobů poskytování služeb. Nabízí se například přesun některých služeb na jiná, cenově příznivější místa nebo nákup vybraných služeb mimo OSN. Povaha OSN a citlivost některých jejích úkolů znamená, že stěžejní skupina funkcí by měla být uskutečňována určenou skupinou zaměstnanců z ústředí. Pro nestěžejní funkce je ale

Události OSN

třeba hledat i jiné možnosti.

10. Valné shromáždění by mělo pozměnit předchozí směrnice, a tím umožnit Sekretariátu zvážení všech možností pro alternativní poskytování služeb, včetně identifikace možností pro přesun některých služeb mimo ústředí OSN.

11. Během dvanácti měsíců by měly být připraveny systematické analýzy cenových výhod, které by vyplynuly z realizace nových možností v poskytování administrativních služeb.

12. Bude realizována řada opatření ke zlepšení pravidel souvisejících s dodáváním zboží a služeb pro OSN.

V. Rozpočet a finance

Současný rozpočtový proces OSN je příliš těžkopádný a nevyhovující. Rozpočet zahrnuje více než 150 svěřeneckých fondů a 37 oddělených účtů mírových misí, každý s vlastními náklady na vedení účtu. Finanční management je zastaralý a roztržitý.

13. Cyklus revize a přijetí rozpočtu by měl být zkrácen. Počet 35 oddílů rozpočtu vyhrazených ke konkrétním účelům by měl být sloučen do 13 částí, čímž dojde ke zjednodušení rozpočtové soustavy. Generální tajemník by měl mít rozšířenou pravomoc přesouvat personální pozice dle potřeby a použít úspory z neobsazených pozic.

14. Účty mírových misí by měly být sloučeny a management svěřeneckých fondů zeštíhlen. Valné shromáždění by mělo navýšit pracovní fond OSN a zvýšit horní mez finančních závazků pro mírové operace. Finanční mechanismy organizace by měly být zefektivněny tak, aby bylo možno s ohledem

na odpovědnost za finanční prostředky přesunout autoritu nad nimi.

15. Rozpočtový a plánovací proces by měl být, jako součást pečlivějšího sledování a hodnocení manažerské struktury, zaměřen výlučně na výsledky a manažerskou výkonnost.

VI. Spolupráce s členskými státy

Důležitou úlohu hraje systém, který poskytuje členským státům informace a prostředky nutné k řádnému vedení sekretariátu. V současné době jsou procesy rozhodování v rámci OSN často nejasné a netransparentní. Občas se dokonce stává, že nefunguje spolupráce sekretariátu s různými komisemi Valného shromáždění.

16. Mechanismus podávání zpráv sekretariátu musí být zlepšen. Měla by vzniknout jedna komplexní výroční zpráva a současných třicet zpráv o managementu OSN by mělo být sloučeno do šesti zpráv.

17. Měla by být navržena nová pravidla pro spolupráci sekretariátu a Valného shromáždění v otázkách managementu a rozpočtu.

VII. Investice do změn

K podpoře těchto rozsáhlých reforem by měl být vytvořen zvláštní tým lidí s konkrétními úkoly a časovým plánem, kteří budou pracovat s vedoucími odborů a jiným vysokým managementem sekretariátu na plánování a koordinaci reforem. Tento tým by měl úzce pracovat s malou, ale reprezentativní skupinou členských států. Zároveň, jak vyplývá ze závěrečného dokumentu Světového summit 2005,

by tyto reformy mělo doprovázet pečlivě zorganizované jednorázové vyplacení zaměstnanců OSN, aby byla zajištěna efektivní restrukturalizace a nejlepší možné personální obsazení organizace.

18. Měly by být vyhrazeny prostředky potřebné v procesu reformy managementu. Ty budou využity zejména v počáteční fázi pro zajištění přípravného týmu a jednorázového vyplacení zaměstnanců.

19. Dále by měl být vytvořen vhodný mezivládní mechanismus pro spolupráci s týmem, který bude na realizaci reforem pracovat.

Pouze s takto širokým programem rozsáhlé a hluboké reformy managementu můžeme vytvořit Sekretariát OSN, který bude plně vybaven pro realizaci všech svých úkolů, bude rozumně a odpovědně využívat prostředky členských států a získá si větší důvěru mezinárodního společenství. V době, kdy se svět stále více potýká s komplexními problémy a zvyšuje se potřeba světové instituce pro vytvoření a realizaci globálních strategií, je víc než kdy jindy nutné, aby Spojené národy splnily slib daný Chartou OSN a především požadavky i naděje současných a budoucích generací.

Celá zpráva generálního tajemníka o reformě Sekretariátu OSN je k dispozici v IC OSN nebo na internetové adrese www.un.org/reform.

OSN 2006

Členství v základních orgánech organizace

Valné shromáždění

Valné shromáždění OSN se skládá ze 191 členských států. Seznam najdete na internetu na adrese www.osn.cz.

Rada bezpečnosti

Rada bezpečnosti má 15 členů. Charta OSN určuje 5 z nich jako stálé, Valné shromáždění volí na dvouleté období 10 dalších za nestálé členy. Údaj v závorce za jmény států znamená rok, ve

kterém ke dni 31. prosince vyprší mandát té které země.

Stálí členové:

Čína, Francie, Rusko, USA, Velká Británie.

Nestálí členové:

Argentina (2006), Dánsko (2006), Ghana (2007), Katar (2007), Kongo (2007), Japonsko (2006), Peru (2007), Řecko (2006), Slovensko (2007) Tanzanie (2006).

ECOSOC

Ekonomická a sociální rada (ECOSOC) má 54 členů. Volí je na tříleté období Valné shromáždění. Funkční období končí 31. prosince roku, který je uveden v závorce za jménem příslušné země.

Albánie (2007), Angola (2008), Arménie (2006), Austrálie (2007), Bangladéš (2006), Belgie (2006), Belize (2006),

Benin (2008), Brazílie (2007), Čad (2007), Česká republika (2008), Čína (2007), Dánsko (2007), Demokratická republika Kongo (2007), Francie (2008), Guinea (2007), Guinea-Bissau (2008), Guyana (2008), Haiti (2008), Island (2007), Indie (2007), Indonésie (2006), Itálie (2006), Japonsko (2008), Jihoafrická republika (2007), Kanada (2006), Kolumbie (2006), Korejská republika (2006), Kostarika (2007), Kuba (2007), Litva (2007), Madagaskar (2008), Mauritánie (2008), Mauricius (2006), Mexiko (2007), Namibie (2006), Německo (2008), Nigérie (2006), Pákistán (2007), Panama (2006) Paraguay (2008), Polsko (2006), Rakousko (2008), Ruská federace (2007), Saúdská Arábie (2008), Spojené arabské emiráty (2006), Spojené státy americké (2006), Srí Lanka (2008), Španělsko (2008), Tanzanie (2006), Thajsko (2007), Tunisko (2006), Turecko (2008), Velká Británie (2007).

Poručenská rada

Poručenská rada má 5 členů: Čína, Francie, Rusko, Velká Británie a USA. Rada formálně ukončila činnost 1. listopadu 1994, kdy se nezávislým státem a členem OSN stalo Palau, poslední území pod správou OSN. Rada se schází jen podle potřeby, když si to situace vyžadá.

Mezinárodní soudní dvůr

Mezinárodní soudní dvůr má patnáct členů volených Valným shromážděním a Radou bezpečnosti. Soudci jsou voleni na 9 leté období, které končí dne 5. února roku, který je uveden v závorce za jmény a státy jejich původu.

Ronny Abraham, Francie (2009); Awn Shawkat Al-Khasawneh, Jordánsko (2009); Mohamed Bennouna, Maroko (2015); Thomas Buergenthal, USA (2015); Rosalyn Higgins, Velká Británie (2009); Shi Jiuyong, Čína (2012); Kenneth Keith, Nový Zéland (2015); Abdul G. Koroma, Sierra Leone (2012); Hisashi Owada, Japonsko (2012); Gonzalo Parra-Aranguren, Venezuela (2009); Raymond Ranjeva, Madagaskar (2009); Bernardo Sepulveda Amor, Mexico (2015); Bruno Simma, Německo (2012); Leonid Skotnikov, Ruská federace (2015); a Peter Tomka, Slovensko (2012)

Dodržování KJÓTSKÉHO PROTOKOLU

3. března 2006 začal fungovat kontrolní systém pro dodržování Kjótského protokolu k Rámcové úmluvě OSN o klimatických změnách (United Nations Framework Convention on Climate Change, UNFCCC). Kjótský protokol z roku 1997 je zásadní mezinárodní environmentální smlouvou stanovující pro průmyslově vyspělé země limity emisí skleníkových plynů. Poté, co jej na podzim roku 2004 ratifikovalo Rusko, vstoupil protokol v platnost 16. února 2005. Kontrolní výbor, jehož ustanovení je výsledkem konference smluvních stran Rámcové úmluvy v marocké Marrákeši v roce 2001, dává protokolu mechanismus k prosazování závazků z něj vyplývajících. „Důrazný a efektivní kontrolní systém je pro úspěšnou implementaci úmluvy klíčový,“ uvedl ředitel bonnského sekretariátu UNFCCC, Richard Kinley.

Kontrolní výbor bude mít dvě složky: podpůrnou (*facilitative*) a kontrolní (*enforcement*). První z nich bude pomáhat smluvním stranám protokolu a bude upozorňovat na nedostatky ve snižování emisí skleníkových plynů. Druhý orgán se bude zabývat případy nedodržování ustanovení protokolu a bude mít možnost z neplnění závazků vyvozovat důsledky, které se budou řídit předem dohodnutými pravidly. Mezi ty patří, že stát, který překročí stanovené limity množství emisí, musí rozdíl vyrovnat v dalším kontrolním období a přidat navíc 30 %. Zároveň nebude s těmito emisemi moci obchodovat, což protokol za normálních okolností umožňuje.

„Tímto získává Kjótský protokol tzv. „zuby“, jaké přísluší právně závaz-

né smlouvě. To posílí jeho úplnost a také důvěryhodnost v systém obchodování s emisemi,“ řekl Klaus Toepfer, výkonný ředitel Programu OSN pro životní prostředí.

Podle Kjótského protokolu má 35 průmyslově vyspělých států a Evropské společenství (původních 15 členů EU před jejím rozšířením v květnu 2004) redukovat emise skleníkových plynů na úroveň, která je specifikovaná pro každou zemi. Celkově by se mělo jednat o pětiprocentní snížení od množství emisí deklarovaných v roce 1990. Smluvní strany protokolu předkládají bonnskému sekretariátu UNFCCC výroční zprávy o svých emisích skleníkových plynů. Sekretariát rovněž monitoruje mezinárodní obchod s emisemi. Jestliže totiž nějaký stát A emituje např. o deset milionů tun oxidu uhličitého méně, než mu ukládá protokol, může tento rozdíl prodat jinému státu B. V konečném důsledku země A i B společně plní závazky, pouze dochází k redistribuci emisních limitů mezi A a B. Plnění protokolu je pak určováno množstvím emitovaných a obchodovaných skleníkových plynů v jednom státě. Dvacetičlenný Kontrolní výbor se od nynějška bude zabývat případy nedodržení stanovených kvantifikovaných závazků na omezení a snížení emisí smluvních stran Kjótského protokolu.

„Známky klimatických změn jsou všude kolem nás – od tajících ledovců po extrémní počasí a migraci živočišných druhů. Skutečně se domnívám, že svět už nemá pochyby o tom, že klimatické změny se dějí a že cíle stanovené Kjótským protokolem jsou umírněné a proveditelné,“ uvedl Klaus Toepfer.

INCB vyzývá ke změně přístupu v rámci programů alternativního rozvoje

Mezinárodní výbor pro kontrolu drog (INCB) ve své nově publikované výroční zprávě vyzývá mezinárodní společenství k přehodnocení programů tzv. alternativního rozvoje, aby efektivněji fungovaly jako strategie pro kontrolu drog. Alternativní rozvoj, který před třiceti lety začal nahrazováním nelegálních osiv, je proces prevence a omezení pěstování narkotik, jako např. opia nebo koky, prostřednictvím specifické rozvojové politiky venkova. Ze zprávy INCB vyplývá, že tento přístup nebyl vždy úspěšný.

Výbor sice zmiňuje případy, v nichž programy alternativního rozvoje přispěly k úspěšnému omezení nelegálního pěstování plodin pro výrobu omamných látek, poukazuje však na hlavní slabiny těchto programů. Existující programy alternativního rozvoje se často soustřeďují pouze na nahrazení problematické plodiny a nikoli na zajištění nových možností legální obživy. Omezují se rovněž na izolované projekty místo na celkovou hospodářskou situaci té které země; neberou v úvahu mezinárodní obchodní podmínky a opomíjejí městské oblasti a problematiku zneužívání drog.

„Tento úzký a mechanický přístup nemá požadovaný efekt,“ uvádí Hamid Ghodse, prezident INCB. „Skutečně komplexní koncept alternativního rozvoje by měl zahrnovat nejen pěstování alternativních plodin, ale také rozvoj dopravy a infrastruktury, vzdělání, zdravotnické péče, bezpečnosti, stability a dobrého vládnutí,“ dodal. Alternativní rozvoj má poskytovat komplexní legální alternativy lidem, jejichž jediné živobytí dosud pocházelo z prodeje drog.

Realizace partikulárních projektů alternativního rozvoje v izolovaných venkovských oblastech nemá požadovaný dopad na kontrolu drog ve větším měřítku, uvádí zpráva INCB. Rozvojové programy by se měly vymanit ze současného přístupu „projekt od projektu“ a stát se komplexními tak, aby zahrnovaly více hráčů na místní, státní i mezinárodní úrovni. „Programy alternativního rozvoje mohou mít významný dopad na světový problém produkce drog jedině tehdy, stanou-li se mnohem obsáhlejšími a budou-li se zabývat potřebami dalších skupin, jichž se zneužívání drog týká,“ uvádí profesor Ghodse.

INCB zdůrazňuje, že je nutné brát v úvahu dlouhodobou udržitelnost legální obživy, zejména s ohledem na mezinárodní tarify a obchodní podmínky. Členské

státy ICBN by měly při vytváření svých domácích i mezinárodních obchodních politik usnadňovat přístup produktům alternativního rozvoje na trh.

Principy alternativního rozvoje by se měly v širším smyslu aplikovat na venkově i ve městech. To by vzhledem k symbiotické povaze vztahu mezi nabídkou a poptávkou přineslo větší užitek, než když jsou realizovány pouze v jedné z těchto oblastí.

Pašování drog poštou

Výbor ve své výroční zprávě apeluje na vlády států, aby posílily národní legislativu a dohled nad příchozí a odchozí mezinárodní poštou. Stále častější představuje pašování drog poštou hrozbou prosazování zákonů. V souvislosti s efektivnější kontrolou zásilek výbor doporučuje dozor nad provozovny společností zabývajícími se doručováním mezinárodní pošty i omezení počtu vstupních bodů pro mezinárodní poštovní balíky. V uplynulých pěti letech došlo ke zvýšení pašování drog touto cestou prakticky na celém světě. Kromě kokainu a heroinu se poštovním systémem pašují i lékařské přípravky obsahující mezinárodně kontrolované látky a nelegální drogy, jako jsou extáze (MDMA) a GHB (gamahydroxybutyrát, známý také pod názvem fantazie).

Extáze i GHB jsou oblíbené zejména mezi mladými lidmi. Často se prodávají v nočních klubech a barech nebo na večírcích. Kromě chemické stimulace extáze údajně potlačuje potřebu jíst, pít či spát. Tato droga „zkratuje“ signály do mozku informující o tělesné teplotě, a tak může u svých uživatelů na tanečních večírcích způsobit dehydrataci a přehřátí organismu. GHB je zase známá svým sexuálníím účinkem.

Množí se výroby pervitinu

Mezinárodní výbor pro kontrolu drog bije na poplach ohledně prudkého zvýšení nelegální výroby pervitinu. Kromě vysokého nárůstu v Severní Americe a Jihovýchodní Asii se nelegální výroba pervitinu šíří i v dalších oblastech, jako jsou Afrika, Východní Evropa a Oceánie. Tento trend posiluje schopnosti překupníků získávat efedriny a pseudoefedriny, klíčové prekurzory pervitinu, z nelegálních distribučních kanálů.

Evropa

Největším problémem v Evropě zůstává i nadále **marihuana**. V uplynulém roce ji zneužívalo na 30 milionů Evropanů. Přibližně 15 procent patnáctiletých studentů v členských státech Evropské unie

užilo konopí více než čtyřicetkrát za rok. Mezi země, kde se konopí užívá nejvíce, patří Česká republika, Francie, Irsko, Švýcarsko a Velká Británie. Konopí se stále pěstuje v několika evropských zemích, zejména v Albánii a Nizozemsku.

Stále stoupá i celkový objem kokainu zadržovaného v Evropě. Z růstu poptávky po léčení osob závislých na této droze vyplývá, že užívání **kokainu** je v Západní Evropě zřejmě obecně rozšířené. Průzkumy ukazují, že užívání kokainu se stále šíří mezi mladými lidmi v Dánsku, Německu, Španělsku a Velké Británii, stejně jako v některých oblastech Rakouska, Řecka, Irska a Itálie. V specializovaných léčebnách v Nizozemsku a Španělsku je kokain v současné době po heroinu druhou nejčastěji uváděnou drogou.

Téměř veškerý **heroin** dostupný na nelegálním trhu v Evropě pochází z Afghánistánu. Výrazně stoupl i pašování afghánského heroinu do Ruské federace. Celkový objem zadržovaného heroinu v této zemi dosáhl v roce 2004 rekordní úrovně 3,8 tuny. I přes zvýšenou dostupnost heroinu je však trend užívání této látky ve většině zemí Západní Evropy stabilní či klesající.

Několik evropských zemí nadále zásobuje svět **extází**. Odhaduje se, že na 80 procent extáze užívané na celém světě pochází z nelegálních laboratoří v evropských zemích. Extáze se z Evropy pašuje do Austrálie, Kanady, Japonska a Jižní Ameriky. Zdá se, že na vzestupu je i nelegální výroba amfetaminu, přičemž hlavním zdrojem této látky je Nizozemsko, následované Polskem a Belgií.

Nelegální výroba **pervitinu** v Evropě se nadále omezuje na Českou republiku a některé pobaltské státy. Česko spolu s Litvou a Francií také patří mezi státy, kde nejčastěji dochází ke zneužívání sedativ.

Centra pro aplikaci drog

Při příležitosti zveřejnění výroční zprávy Mezinárodní výbor pro kontrolu drog opětovně vyjádřil svůj odmítavý postoj vůči centrům pro bezpečnou aplikaci drog (*drug injection rooms*). Tato zařízení, kde je možné užívat nelegálně získané drogy, usnadňují nezákonné užívání mezinárodně kontrolovaných látek a jsou v rozporu s ustanoveními mezinárodních smluv o kontrole drog. Tato centra porušují hlavní principy těchto úmluv, zejména zásadu, že užívání drog by se mělo omezovat na lékařské a vědecké účely. Výbor vyjádřil hlubokou lítost nad tím, že Norsko otevřelo takovou místnost v lednu 2005, a vyzval vlády, aby učinily okamžité a nezbytné kroky na zajištění plné realizace mezinárodních smluv o kontrole drog.

Výroční zpráva INCB je k dispozici v IC OSN nebo na internetové adrese www.incb.org.

Téma letošního Mezinárodní dne za práva žen: Ženy ve veřejném životě a v procesech rozhodování

Padesátá výroční schůze Komise pro postavení žen, která se uskutečnila ve dnech 27. února až 10. března v New Yorku, se zabývala rolí žen ve významných pozicích s rozhodovacími pravomocemi. Nedávná zpráva OSN pro komisi zdůrazňuje, že s výjimkou Chile, Libérie a Německa, kde byly do vysokých státních funkcí nedávno zvoleny ženy, zůstává pokrok při začleňování žen do vedoucích pozic a rozhodovacích procesů na celém světě příliš pomalý.

„V uplynulých deseti letech došlo k nejrychlejšímu zvýšení zastoupení žen v parlamentech. I při tomto tempu však bude dosaženo rovného zastoupení žen a mužů v zastupitelských orgánech nejdříve v roce 2040,“ uvedla Rachel Mayanová, zvláštní poradkyně generálního tajemníka OSN pro otázky rovného zastoupení pohlaví, na tiskové konferenci u příležitosti Mezinárodního dne žen.

V dalších oblastech, jako jsou podnikatelská sféra, vysoké školy, občanská společnost, sdělovací prostředky a soudnictví, je pokrok ještě pomalejší.

• **Ženy v podnikatelské sféře:** Podle výzkumu Mezinárodní organizace práce (ILO) z let 2000 až 2002 zastávalo manažerské pozice pouze 20 až 40 procent žen v 48 ze 63 zemí, u nichž byla tato data dostupná. Celosvětově je zaměstnáno v pracovních pozicích s nižším statutem více žen než mužů. Naopak méně žen než

mužů vlastní podniky a najímá další zaměstnance.

• **Ženy v politice:** Zatímco podíl žen v parlamentech je nyní nejvyšší v historii (celosvětově jde o 16,3 procenta), je to pouze nepatrné zvýšení od roku 1975, kdy to bylo 10,9 procenta. Arabské ženy mají v politice nejnižší zastoupení. Současných 8,2 procent žen v dolních komorách parlamentů arabských států je nicméně dvojná-

sledním desetiletí počet žen zastoupených v mediálních organizacích na pozicích nízké a střední úrovně, počet žen ve vyšších funkcích zůstává nízký. A to jak v tradičních médiích, kam patří tisk, rozhlas a televize, tak v nastupujícím sektoru telekomunikací, multimédií a internetových médií. Z databáze Evropské unie pro data o ženách ve vysokých funkcích vyplývá, že v roce 2001 zastávalo nejvyšší

Proč věnovat některý den připomínce úsilí žen za dosažení rovnoprávného postavení? Když členské státy Valného shromáždění OSN schvalovaly v roce 1975 rezoluci o zavedení Mezinárodního dne žen, vysvětlily své počínání dvěma důvody. Zaprvé bude tento den uznáním skutečnosti, že se podpora míru, sociálního rozvoje a lidských práv a základních svobod na celém světě neobejde bez aktivní účasti, rovnosti a rozvoje žen, a za druhé bude oceněním ženské role při posilování mezinárodního míru a bezpečnosti. Pro ženy má však tento den ještě širší význam – připomíná jim, jak daleko pokročily ve svém boji za rovné postavení, mír a rozvoj. Zároveň pro ně představuje příležitost navázat kontakty a sjednotit se s cílem dosáhnout významnějších změn.

sobkem stavu před osmi lety. To je dáno zejména uplatněním různých typů kvót např. v Džibutsku, Jordánsku, Iráku, Maroku nebo Tunisu.

• **Ženy ve sdělovacích prostředcích:** Zatímco v mnoha zemích stoupl v po-

manažerské funkce v telekomunikačním průmyslu v celé Evropě pouze deset procent žen.

• Přestože vzrůstající počet žen dosahuje vysokoškolského vzdělání, často s lepšími výsledky než muži, **ženy v akademickém prostředí** většinou nenacházejí trvalé zaměstnání a nedosahují ani na možnosti financování svých výzkumů v takové míře jako muži.

Zpráva OSN podotýká, že přestože dochází ke zvyšování zastoupení žen, automaticky to neznamená, že se věnuje pozornost rovnosti pohlaví v politických procesech.

„Zvyšování zastoupení žen musí doprovázet zvyšování jejich počtu ve významných funkcích nebo zlepšení možností ovlivňovat politické rozhodování,“ uvádí zpráva.

Ženy v čele států a vlád ve volených pozicích (k 1.3.2006)		
STÁT	TITUL	JMÉNO
Bangladéš	Předsedkyně vlády	Khaleda Zia
Filipíny	Prezidentka	Gloria Macapagal-Arroyo
Finsko	Prezidentka	Tarja Halonen
Chile	Prezidentka	Michelle Bachelet Jeria
Irsko	Prezidentka	Mary McAleese
Libérie	Prezidentka	Ellen Johnson-Sirleaf
Lotyšsko	Prezidentka	Vaira Vīķe-Freiberga
Mosambik	Předsedkyně vlády	Luísa Días Diogo
Německo	Kancléřka	Angela Merkel
Nový Zéland	Předsedkyně vlády	Helen Clark
Svatý Tomáš a Princův ostrov	Předsedkyně vlády	Maria do Carmo Silveira

Více informací
o Komisi pro postavení žen:
www.un.org/daw

Šance pro lidská práva

Louise Arbourová

V nadcházejících dnech bude mít mezinárodní společenství možnost začít realizovat zlepšený systém ochrany lidských práv na celém světě. Tato jedinečná příležitost přichází v podobě návrhu na vytvoření nového „hlídače“ lidských práv, který nyní čeká na schválení Valným shromážděním OSN. Taková iniciativa si zaslouží naši podporu.

Valné shromáždění pracuje na ustanovení Rady pro lidská práva (Human Rights Council), která by nahradila spornou Komisi OSN pro lidská práva (UN Commission on Human Rights). Podoba Rady vykristalovala během několika měsíců vyjednávání, často vášnivých a složitých, jež následovala bezprostředně po Světovém summitu konaném v září minulého roku v New Yorku. Představitelé světového společenství na tomto shromáždění znovu zdůraznili úlohu lidských práv jako základního pilíře OSN a rozhodli, že by Komise měla ustoupit mocnější instituci.

Návrh předložený Valnému shromáždění jeho předsedou má mnohé předpoklady takovou mocnější instituci vytvořit. Budoucí rada by mohla naložit objektivněji a věrohodněji s porušováním lidských práv kdekoli na světě. Nové členské státy se budou muset výslovně zavázat k podpoře a ochraně lidských práv. Návrh také umožňuje pozastavit členství zemím, které se dopustí závažného a soustavného porušování lidských práv.

Na rozdíl od komise bude na radě požadováno, aby pravidelně revidovala zprávy o dodržování lidských práv ze všech zemí, počínaje jejími členy. Žádná země nezůstane mimo dohled. Zároveň už nebude možné, aby některý stát používal členství v nejdůležitějším orgánu OSN dohlížejícím na lidská práva k tomu, aby se mohl lépe krýt před kritikou nebo výtkami za porušování lidských práv.

Rada pro lidská práva se bude rovněž scházet na delší časové období

během celého roku a bude schopna rychle zareagovat na rozvíjející se krize. Potenciální viníci si budou vědomi, že je svět sleduje neustále a ne jen během šesti týdnů na jaře, kdy se komise tradičně scházela.

Komise OSN pro lidská práva dala mezinárodnímu společenství Všeobecnou deklaraci lidských práv

a množství klíčových smluv o ochranně základních svobod. Během svých každoročních zasedání upozorňovala na mnoho sporných otázek ohledně lidských práv. Umožnila skupinám občanské společnosti přenést stížnosti jednotlivců na mezinárodní úroveň, čímž se stala jediným globálním tribunálem, kde mohli být přímo konfrontováni viníci porušování lidských práv. Komise také vytvořila jedinečný systém nezávislých vyšetřovatelů pro lidská práva. Jeden z těchto odborníků mezi prvními varoval před hrozcí genocidou ve Rwandě. Další expert upozornil na situaci v Dárfúru ještě před tím, než se dostala do novinových titulků.

Není pochyb o tom, že komise ztratila hodně ze své důvěryhodnosti. Některé státy se chtěly stát jejími členy ne proto, aby posilovaly lidská práva, ale aby se ochránily před kritikou nebo mohly kritizovat ostatní. Činnost komise byla z mnoha důvodů příliš pomalá na to, aby zastavila závažná porušování lidských práv. Tento nedostatek kredibility ničí systém ochrany lidských práv jako ce-

lek. Rada je velkým krokem kupředu v řešení příčin těchto chyb.

Návrh, který nyní leží před Valným shromážděním OSN, je výsledkem kompromisu. Nemůže být dokonalý. A není důvod si myslet, že by více času pro vyjednávání přineslo lepší výsledky.

Instituce, která je dokonalá na papíře, stejně nemůže uspět, pokud mezinárodní společenství neučiní důležité změny v „kultuře“ obrany lidských práv. Co ochromovalo komisi, byla z velké části právě neschopnost této změny. Poté, co sama vytvořila rámec mezinárodního systému ochrany lidských práv, už nebyla schopna přizpůsobit se a reagovat na novou situaci. Příklad Rwandy je toho smutným důkazem. Přestože komise fungovala, varování pozorovatelů zůstala bez povšimnutí. Politická vůle a závazek mezinárodního společenství bude zkrátka pro práci nové Rady pro lidská práva stejně důležitý jako kterékoli změna institucionální struktury a pracovních metod.

Autorka je vysokou komisařkou OSN pro lidská práva.

Dříve pracovala jako vrchní žalobkyně Mezinárodního trestního tribunálu pro zločiny v bývalé Jugoslávii a ve Rwandě, byla také předsedkyní kanadského Nejvyššího soudu

